

รายงานสรุปเชิงนโยบายโดยสังเขป

ตาข่ายนิรภัยทางการศึกษา (Safety Net): การวิเคราะห์สถานการณ์เส้นทางการศึกษานอกระบบสำหรับเด็กย้ายถิ่นข้ามชาติในจังหวัดตาก ประเทศไทย

เมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ.2565 ได้มีการสัมมนาออนไลน์ (webinar) เกี่ยวกับการวิจัยตาข่ายนิรภัยทางการศึกษา ซึ่งมีตัวแทนจากชุมชนนักวิชาการและองค์กรผู้ให้การสนับสนุนทางการศึกษาแก่เด็กผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติจากประเทศเมียนมาร์ ทั้งในระดับพื้นที่และระดับนานาชาติ รวมทั้งครู อาจารย์ใหญ่ศูนย์การเรียนรู้ผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติ ซึ่งให้บริการทางการศึกษาในพื้นที่ของจังหวัดตาก ประเทศไทย จากการสัมมนาร่วมกันครั้งนี้ก่อให้เกิดประเด็นสำคัญสำหรับการดำเนินการ แนวคิด และข้อความเพื่อการสนับสนุนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

สารจากอาจารย์ใหญ่ศูนย์การเรียนรู้ผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติ

การศึกษาสำหรับเด็กผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติจำเป็นต้องรับได้การเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์และพลวัตที่เกิดขึ้นพื้นที่ชายแดน เพื่อเป็นการสนับสนุนเด็กผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติอย่างต่อเนื่อง เราต้องมีความมั่นใจก่อนว่าเด็กผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ และในระยะยาวควรมีการยอมรับและรับรองวุฒิการศึกษาของเด็กกลุ่มนี้ โดยมีแนวทางแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

- หลักสูตรร่วมสำหรับเด็กผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติ
- พัฒนาช่องทางเรียนรู้ “Learn Big platform” ในอนาคต
- พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับครูในอนาคต
- ทำงานร่วมกับสถาบันทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อจัดระบบการรับเข้าเรียนที่ครอบคลุมผู้เรียนชายขอบมากขึ้น
- เพิ่มโอกาสในการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพให้แก่เยาวชน
- มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษมากขึ้น
- จากผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการระบาดใหญ่ของโรคโควิด -19 ส่งผลให้ผู้ปกครองของนักเรียนผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติส่วนใหญ่ไม่สามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของบุตรหลานแม่เป็นเพียงจำนวนเล็กน้อย จำเป็นต้องเพิ่มการมีส่วนร่วมของธุรกิจเอกชนและแหล่งทุนเพื่อรักษาศูนย์การเรียนรู้ฯ ให้คงอยู่
- สักรวจทางเลือกที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลสำหรับนักเรียนผู้ย้ายถิ่นข้ามชาตินอกเหนือจาก GED และ IGCSE

มีนักเรียนผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติจำนวนกว่า 2,500 คนที่ออกจากโรงเรียนขณะมีการระบาดใหญ่ของโรคโควิด -19 ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและผู้ปกครองกลุ่มนี้อีกครั้ง ควรมีการส่งเสริมในประเด็นดังต่อไปนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กกลับมาเรียนในโรงเรียนอีกครั้งและยังคงเรียนอย่างต่อเนื่อง

- ระดมทุนเพื่อสนับสนุนค่าเล่าเรียนให้กับเด็กด้อยโอกาสที่มาจากครอบครัวยากจน
- สร้างการตระหนักรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับเส้นทางการศึกษาที่มีในปัจจุบันซึ่งอาจรวมถึงการสนับสนุนเยาวชนต้นแบบเพื่อให้เพื่อน ๆ หรือคนรอบข้างเห็นถึงคุณค่าของการศึกษา
- พัฒนาโครงการด้านโภชนาการในโรงเรียนแบบครบวงจร
- เสริมสร้างการสนับสนุนด้านการพัฒนาจิตสังคมให้ครู ผู้ปกครอง และเด็ก
- เพิ่มการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นสำหรับผู้เรียนที่ไม่มีอินเทอร์เน็ต

มุมมองจากนักวิชาการด้านการศึกษาในชุมชนและองค์กรในพื้นที่

มีโอกาสมากมายที่จะเพิ่มการสนับสนุนด้านการศึกษาสำหรับเด็กผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติในประเทศไทย เราจำเป็นต้องอดและใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าที่มีอยู่แล้ว รวมถึงการเข้าถึงการศึกษานอกระบบ โรงเรียนรัฐบาลไทย และศูนย์การเรียนรู้ฯ จากผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางอันเนื่องมาจากสถานการณ์ในประเทศเมียนมาร์ ควรมีการเพิ่มทางเลือกด้านการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น แนวทางแก้ไขเพื่อการเดินต่อไปข้างหน้ามีดังต่อไปนี้

- สนับสนุนให้เด็กข้ามชาติเข้าถึงเส้นทางการศึกษาของประเทศไทยทั้งในระบบและนอกระบบ เนื่องจากทั้งสองแบบนี้ได้รับการรับรอง ทั้งนี้จำเป็นต้องมีการเอาชนะอุปสรรคทางด้านภาษา การเข้าถึงเอกสารแสดงตัวตน และค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา
- เพิ่มตัวเลือกทางการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น รวมถึงการจัดเตรียมตัวเลือกเพื่อการเรียนรู้ออนไลน์และการเรียนรู้แบบ open source (แบบเสรีและฟรี)
- ในกรณีเด็กผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติย้ายหรือออกจากโรงเรียนจำเป็นต้องมีระบบเทียบโอนหน่วยกิตเพื่อให้เด็กสามารถกลับมาเรียนและศึกษาต่อในระดับที่เรียนมา
- จัดทำหลักสูตรที่ผ่านการรับรองจากประสบการณ์หรือทักษะเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งอาจรวมถึงการศึกษาแบบเฉพาะเจาะจงที่เน้นความสามารถผู้เรียนเป็นตัวตั้ง (microcredentials)
- ควรมีการแก้ไขและจัดอุปสรรคด้านเพศสภาพที่ขัดขวางไม่ให้ผู้หญิงเข้าศึกษาในสายอาชีพ
- เพิ่มการตระหนักรู้และความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการศึกษาทางเลือกต่าง ๆ หากทางเลือกที่มีอยู่ไม่เหมาะกับเด็กที่อายุเกินเกณฑ์หรือเด็กที่ลาออกแล้ว พวกเขาสามารถศึกษาต่อในสายอาชีพหรือการศึกษานอกระบบได้

มุมมองจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการศึกษาระดับนานาชาติ

คำว่า “ผู้อพยพ/ผู้ย้ายถิ่น” มีความหมายสำหรับการเข้าถึงบริการและการสนับสนุน สำหรับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือแล้ว คำว่า “ผู้อพยพ/ผู้ย้ายถิ่น” หรือ “ผู้ลี้ภัย” อาจดูเหมือนเป็นเรื่องของความหมายทางภาษา แต่ในความเป็นจริงกลับมีผลที่ตามมาจากการใช้คำเหล่านี้ด้วย โดยสากลคำว่า “ผู้อพยพหรือผู้ย้ายถิ่น” หมายความว่าผู้ที่ข้ามพรมแดนระหว่างประเทศโดยมีองค์ประกอบในการตัดสินใจและทางเลือกในการย้ายถิ่นฐาน แต่ในหลายสถานการณ์ไม่ได้เป็นไปตามความเข้าใจนั้น และจำเป็นต้องมีการสนับสนุนที่เข้มข้นมากขึ้นเพื่อสื่อสารถึงความท้าทายและโอกาสของผู้อพยพ/ผู้ย้ายถิ่น และผู้ลี้ภัย ตามลำดับอย่างชัดเจน ในบริบทอื่น ๆ การปกครองระดับท้องถิ่นสามารถจัดการกับความท้าทายด้านการศึกษาในภาวะฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าเมื่อเทียบกับโครงสร้างการปกครองระดับชาติ จึงจำเป็นต้องมีการทำงานที่เชื่อมโยงอย่างเข้มแข็งกับหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อพัฒนาแนวทางแก้ไขในระยะยาว

การศึกษาของผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติถือเป็นการศึกษาในภาวะฉุกเฉิน (Education in Emergency - EiE) ที่มีสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานเข้าเกณฑ์ EiE หลายประการคือ: มีความไม่มั่นคงในวงกว้าง ความท้าทายด้านธรรมาภิบาล เกิดอันตรายต่อสังคม เศรษฐกิจ ภัยพิบัติ และสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง และเกิดผลกระทบจากความขัดแย้งทั้งทางตรงหรือทางอ้อม (INEE, 2010) – ระบบการศึกษาที่ไม่ใช่ของรัฐได้พยายามปกป้องสิทธิการศึกษาของเด็กผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติมาเป็นเวลาหลายสิบปีโดยไม่ได้รับทุนสนับสนุนด้านมนุษยธรรมในจำนวนที่มากพอเมื่อเทียบกับการสนับสนุนวิกฤตการณ์ที่ยืดเยื้ออื่น ๆ เราจำเป็นต้องดำเนินการต่อไปเพื่อให้แน่ใจว่าความต้องการขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนอง คือเด็กมีความปลอดภัย และมีเด็กจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ เด็กผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติจะยังคงอยู่ในความเสี่ยงหากรากฐานดังกล่าวยังไม่แข็งแรงมั่นคงเพียงพอ การสร้างความตระหนักผู้ดูแลครอบครัวผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติเกี่ยวกับคุณค่าของการศึกษาจะเป็นส่วนสำคัญของการแก้ไขปัญหา ท่ามกลางความไม่แน่นอนในหลายเรื่อง การศึกษาเป็นสิ่งเดียวที่ช่วยให้เด็กหลุดพ้นจากวัฏจักรแห่งความยากจน

การศึกษาเป็นหนึ่งในหัวใจหลักของการสร้างประเทศ การลงทุนด้านการศึกษาจะทำให้คนรุ่นต่อไปมีความปลอดภัยและได้รับการเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีความกดดันต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นมากมาย อันเนื่องมาจากการระบาดใหญ่ของโรคโควิด-19 และรัฐประหารในประเทศเมียนมาร์ เราจำเป็นต้องตั้งคำถามกับตัวเองว่าปัญหาเหล่านี้สามารถได้รับการแก้ไขควบคู่กันหรือไม่ การศึกษาของเด็กในประเทศเมียนมาร์กำลังถูกทำให้เป็นเรื่องการเมือง ซึ่งทำให้คนหลายล้านต้องออกจากโรงเรียนในประเทศเมียนมาร์ และอีกหลายพันคนต้องออกจากโรงเรียนในประเทศไทย เราจำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบคอบสำหรับหนทางข้างหน้า ฟังเสียงจากชุมชนท้องถิ่นอย่างตั้งใจ และดำเนินการโดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นหลัก

การรับรองคุณวุฒิการศึกษา

ผู้ให้บริการด้านการศึกษากำลังเดินบนเส้นทางแห่งการรับรองที่เปรียบเสมือนเชือกซึ่งพวกเขาจำเป็นต้องชั่งน้ำหนักพิจารณาข้อดีและข้อเสียของการปรับระบบการศึกษาให้เข้ากับหน่วยงานด้านการศึกษาต่าง ๆ จากทางเลือกที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็น กรมการศึกษาทางเลือกแห่งประเทศไทย (DAE) กระทรวงศึกษาธิการประเทศเมียนมาร์ รัฐบาลเอกภาพแห่งชาติ (NUG) และกรมการศึกษาของชาติพันธุ์และชนพื้นเมือง ต่างก็มีค่าเสียโอกาสซึ่งต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ สิ่งที่ชัดเจนคือต้องมีการหารือกับชุมชนในการตัดสินใจในประเด็นเหล่านี้ และที่สำคัญที่สุดคือจำเป็นต้องมีการรับฟังเสียงของเด็กผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติ

ก้าวถัดไปจากนี้

มูลนิธิช่วยไร้พรมแดนและ TeacherFOCUS มุ่งมั่นที่จะค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหามาให้ตรงกับความต้องการของเด็กผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติ และเราต้องการความช่วยเหลือจากคุณ เนื่องจากในอีกไม่กี่เดือนข้างหน้าเรามีแนวคิดที่จะทำการสำรวจในเรื่องดังต่อไปนี้:

- กิจกรรมรณรงค์การกลับเข้ามาเรียนในโรงเรียน (Back to School) เพื่อสร้างความตระหนักในกลุ่มผู้ปกครองผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติเกี่ยวกับเส้นทางด้านการศึกษาที่มีอยู่และคุณค่าของการศึกษา
- จัดการประชุมติดตามผลเกี่ยวกับเส้นทางด้านการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น
- นำเสนอช่องทางใหม่ในการทำงานร่วมกันต่อหน่วยงานการศึกษาในท้องถิ่น วิทยาลัยเทคนิค และหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น
- สนับสนุนครูภาษาไทยที่ศูนย์การเรียนรู้ โดยมุ่งหวังที่จะเชื่อมโยงกับการศึกษานอกระบบของไทย (กศน.)
- เสนอโครงการเพื่อพัฒนาเส้นทางสู่การศึกษานอกระบบของประเทศไทยสำหรับเด็กและเยาวชนผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติและริเริ่มทักษะภาษาไทยที่จำเป็นให้พวกเขา
- จัดทำแผนผังการศึกษานอกระบบที่ประกอบด้วยขั้นตอนและโอกาสทางการศึกษา
- สนับสนุนทุนการศึกษาเพื่อการศึกษานอกระบบ
- ขยายโอกาสการฝึกอบรมวิชาชีพสำหรับเยาวชนผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติ
- บูรณาการแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของ EiE ในการทำงาน และแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ของเรา กับชุมชน EiE ในระดับนานาชาติ

มาเป็นพันธมิตรกับเรา!

เรากำลังมองหาองค์กรและบุคคลที่สนใจจะเข้าร่วมและสนับสนุนความตั้งใจในการส่งเสริมให้เด็กผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัย หากคุณสนใจกรุณาติดต่อตามข้อมูลด้านล่างนี้:

มูลนิธิช่วยไร้พรมแดน

www.helpwithoutfrontiers.org

info@helpwithoutfrontiers.org

TeacherFOCUS

www.teacherfocusmyanmar.org

infoteacherfocus@gmail.com